

СБОРНИК
с доклади от

ГОДИШНА
МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
на ВВБУ „Георги Бенковски“

2025

гр. Долна Митрополия
24.10.2025 г.

ВИСШЕ ВОЕННОВЪЗДУШНО УЧИЛИЩЕ „ГЕОРГИ БЕНКОВСКИ“

**ГОДИШНА МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
НА
ВВВУ „ГЕОРГИ БЕНКОВСКИ“
2025**

сборник доклади

24 октомври 2025 г.

ИКАО – гр. Плевен
2025 г.

ГОДИШНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ВВВУ „ГЕОРГИ БЕНКОВСКИ“

НАУЧЕН КОМИТЕТ

ПРЕДСЕДАТЕЛ

Бриг. ген. инж. Юлиян Радойски – Началник на ВВВУ „Георги Бенковски“

ЗАМЕСТИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ

Полк. проф. д-р Николай Ничев – Заместник началник по учебната и научната част на ВВВУ „Георги Бенковски“

ЧЛЕНОВЕ

- **полк. проф. д-р инж. Милен Атанасов** - Декан на факултет „Авиационен“
- **доц. д-р Галина Тодорова** – Директор на Департамент „Природни и хуманитарни науки“
- **полк. доц. д-р инж. Мартин Камбушев** – Заместник декан на факултет „Авиационен“
- **полк. проф. д-р инж. Асен Маринов** – Началник на катедра „Авиационна техника и технологии“
- **доц. д-р инж. Любомир Митов** – Началник катедра „Техническа експлоатация на летателни апарати“
- **полк. доц. д-р инж. Пеньо Пенев** - Началник катедра „Електроника, навигация и комуникации в авиацията“
- **полк. доц. д-р инж. Стефан Билидеров** - Началник катедра „Електротехника, автоматика и информационни технологии“
- **проф. д-р Милен Митков** - Ръководител на катедра „Навигационна подготовка и авиационен мениджмънт“
- **проф. д-р Мануш Христов** - Ръководител катедра „Тактика, въоръжение и системи за сигурност в отбраната“

НАУЧЕН СЕКРЕТАР

доц. д-р инж. Иван Вълков – пом.-ректор на ВВВУ „Георги Бенковски“

РЕДАКТОР

гл. ас. д-р инж. Николай Кънчев

© “ГОДИШНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ВВВУ „ГЕОРГИ БЕНКОВСКИ“

сборник от доклади на Научна конференция
24 октомври 2025 г.

ИКАО – гр. Плевен

Български език
Издание в електронен вид на CD

ISSN 2738-716X

© ВВВУ “Георги Бенковски”

ВИСШЕ ВОЕННОВЪЗДУШНО УЧИЛИЩЕ „ГЕОРГИ БЕНКОВСКИ“
ГОДИШНА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
на 24 октомври 2025 г., ИКАО - гр. ПЛЕВЕН

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА МОНЕТАРНАТА ПОЛИТИКА НА САЩ ВЪРХУ ГЛОБАЛНИТЕ ЦЕНИ НА ПЕТРОЛА: ТЕОРЕТИЧЕН АНАЛИЗ

Пламен Георгиев Парушев

Стопански факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, България, Email
D1634@sd.uni-vt.bg

THE IMPACT OF U.S. MONETARY POLICY ON GLOBAL OIL PRICES: A THEORETICAL ANALYSIS

Plamen Georgiev Parushev

Faculty of Economics, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, Veliko Tarnovo,
Bulgaria, Email: D1634@sd.uni-vt.bg

Abstract: *This paper explores the theoretical mechanisms through which the monetary policy of the United States influences global oil prices. Given the dominant role of the U.S. dollar in international oil transactions and the central position of the Federal Reserve in global financial markets, U.S. monetary policy decisions have a significant and often multidimensional impact on commodity markets, particularly crude oil. The analysis focuses on key transmission channels, including exchange rate fluctuations, inflation expectations, economic activity, and speculative capital flows. Special attention is paid to the interaction and timing of these channels, as well as the possibility of amplifying or offsetting effects among them.*

The study highlights how tighter monetary policy, typically associated with rising interest rates, tends to appreciate the U.S. dollar, reduce inflationary pressure, and dampen economic growth—factors that collectively weigh on oil demand and prices. However, the complexity of market reactions is emphasized, especially in cases where geopolitical risks or supply-side constraints interact with monetary shocks. The paper underscores the importance of considering both short-term financial market responses and longer-term macroeconomic adjustments.

By synthesizing relevant theoretical literature and economic logic, the paper aims to provide a structured framework for understanding the dynamic and sometimes counterintuitive ways in which U.S. monetary policy can shape the trajectory of global oil prices. This analysis may serve as a foundation for future empirical studies and policy discussions on the interconnectedness between central banking and energy markets.

Keywords: *U.S. monetary policy, oil prices, exchange rate, inflation expectations*

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Глобалните цени на петрола продължават да бъдат силно чувствителни към паричната политика, провеждана от Федералния резерв на САЩ. „Провеждането на парично-кредитната политика се осъществява с помощта на различни инструменти“ [24]. В условията на засилена инфлация, геополитически сътресения и нарастваща несигурност в световната икономика, решенията на американската централна банка придобиват още по-голямо значение за динамиката на международните енергийни

пазари. Актуалността на темата произтича от необходимостта от по-задълбочено теоретично разбиране за начина, по който паричните сигнали от САЩ се пренасят към цените на суровини като петрола, с цел по-прецизна оценка на рисковете и ефектите върху глобалната икономическа стабилност.

Обект на изследването са **взаимовръзките между монетарната политика на САЩ и международните пазари на петрол.**

Предмет на изследването са **теоретичните механизми и канали на въздействие на паричната политика върху глобалната ценова динамика на суровия петрол.**

Целта на доклада е да **представи систематизиран теоретичен анализ на основните канали, чрез които монетарната политика на САЩ влияе върху глобалните цени на петрола.**

За постигането на тази цел са формулирани следните основни задачи:

- Да се идентифицират основните канали на въздействие: валутен, инфлационен, реално икономически и спекулативен;
- Да се анализира взаимодействието и времевата структура на отделните канали;
- Да се открият възможните усилващи или компенсиращи ефекти между тях;
- Да се направи обобщение на теоретичните зависимости, приложими при оценка на ценовите движения на петрола в условията на промени в паричната политика на САЩ.

2. МЕХАНИЗМИ НА ВЛИЯНИЕ НА МОНЕТАРНАТА ПОЛИТИКА НА САЩ ВЪРХУ ЦЕНАТА НА ПЕТРОЛА

2.1. Канал чрез валутния курс на щатския долар

Цената на петрола на международните пазари традиционно се изразява в щатски долари (USD), което превръща долара в основна референтна валута при търговията със суровината [26]. Тази зависимост обуславя пряка и устойчива връзка между обменния курс на долара и динамиката на петролните цени. Промените в стойността на долара спрямо другите основни валути, често предизвикани от действията на Федералния резерв (ФЕД), оказват значимо влияние върху глобалното търсене на петрол. Прогнозите за посоката на валутния курс често играят роля при вземането на инвестиционни и хеджиращи решения на петролния пазар. Както отбелязва Радуканов, *„Прогностичните модели са мощен инструментариум за детерминиране на бъдещата стойност на валутните курсове“* [25].

При повишение на основния лихвен процент в САЩ, инвеститорите обикновено насочват капиталовите си потоци към доларови активи с цел по-висока доходност. От гледна точка на държави и компании, които оперират извън доларовата зона, по-силният долар означава по-висока реална цена на петрола, тъй като за тях покупката на барел суровина изисква повече местна валута. Резултатът е потенциален спад в глобалното търсене, особено от развиващи се икономики с по-слаби валути, което от своя страна води до низходящ натиск върху цената на петрола [12].

Обратно, при понижение на лихвите или провеждане на разхлабена парична политика (напр. количествени улеснения), доларът обикновено отслабва. Това прави петрола относително по-евтин за чуждестранни купувачи, увеличава търсенето и може да доведе до повишение на цените на международните пазари [1].

В икономическата литература този ефект е познат като „доларов канал“ и е обект на множество изследвания, които потвърждават обратната корелация между доларовия индекс и цената на петрола [6]. Все пак, тази връзка не е механична, тъй като в краткосрочен план често се намесват и други фактори – като геополитическо напрежение, пазарна спекулация или промени в предлагането от страна на ОПЕК [17].

2.2. Канал чрез инфлационните очаквания

Инфлационните очаквания представляват важен механизъм, чрез който монетарната политика на САЩ може да влияе върху цените на суровините, включително петрола. Когато Федералният резерв прилага **разхлабена монетарна политика** – чрез понижение на лихвените проценти или чрез програми за количествени улеснения (QE) – пазарните участници често очакват **увеличаване на инфлацията** в средносрочен до дългосрочен план [7].

В такава среда петролните фючърси и други стокови активи започват да се разглеждат като **инфлационен хедж** – т.е. като защитни активи срещу намаляване на покупателната способност на валутата. Това води до **увеличаване на инвестиционното търсене** за петрол, независимо от текущото физическо потребление. Повишеното търсене, базирано на инфлационни очаквания, оказва възходящ натиск върху цените на петрола на световните пазари [14].

Освен това, инфлационните очаквания влияят и върху реалната стойност на активите. При очаквана инфлация реалната доходност от активи, деноминирани в долари (вкл. облигации), намалява. Това пренасочва част от капитала към стокови пазари, включително суров нефт, като сравнително по-сигурна алтернатива [2]. Така се засилва връзката между очакванията за бъдеща инфлация и текущото търсене на петролни деривати.

В обратна посока, при **рестриктивна парична политика**, която сигнализира за борба с инфлацията (чрез повишаване на лихвените проценти и ограничаване на паричното предлагане), пазарът очаква **ниски нива на инфлация**, което намалява интереса към суровините като инвестиционни активи. Това обикновено води до **понижение на петролните цени**, особено когато няма ръст в реалното търсене [20].

2.3. Канал чрез инвестиционната активност и икономическия растеж

Монетарната политика на САЩ влияе върху глобалната цена на петрола и чрез промени в **икономическата активност**, потреблението и **инвестиционния климат**. Този механизъм е свързан със способността на паричната политика да стимулира или забавя **реалната икономика**, което пряко се отразява върху **търсенето на енергийни ресурси**, включително суров нефт.

Когато Федералният резерв прилага **стимулираща монетарна политика** – напр. понижение на основния лихвен процент или изкупуване на активи – се създават условия за по-лесен и по-евтин достъп до финансиране. Това стимулира **инвестициите в производствения сектор**, жилищното строителство и потребителските разходи [8]. В резултат, **икономическата активност се ускорява**, което води до **увеличено търсене на петрол** за транспорт, производство и индустрия. Така се създава **възходящ натиск върху цената на петрола**, дори ако предлагането остава относително стабилно [16].

Обратно, при **рестриктивна политика** – когато лихвите се повишават, за да се ограничи инфлацията или кредитната експанзия – се наблюдава **забавяне на растежа**, спад на капиталовите инвестиции и ограничено потребление. Това води до **свиване на търсенето на енергийни суровини** и обикновено оказва **понижаващ ефект върху цените на петрола** [18].

В този контекст петролните цени се държат **проциклично** – т.е. следват динамиката на икономическия цикъл. Разширяването на икономиката, подкрепено от стимулираща парична политика, повишава търсенето и цените на петрола, докато икономическият спад, често свързан със затягане на монетарните условия, води до тяхното понижение [3].

2.4. Финансови и спекулативни канали

Освен чрез реалната икономика и валутния курс, монетарната политика на САЩ оказва влияние върху цената на петрола и чрез **финансови и спекулативни канали**, свързани с поведението на участниците на стоковите пазари, особено на фючърсните борси. В последните две десетилетия петролните пазари се характеризират с все по-голяма **финансиализация** – процес, при който петролът се търгува не само като физическа суровина, но и като **финансов актив**, използван за спекулативна търговия или за управление на портфейлния риск [23].

Когато Федералният резерв провежда **разхлабена парична политика**, осигурявайки ниски лихвени проценти и висока ликвидност, финансовите инвеститори са склонни да насочват средства към по-рискови и доходоносни активи – сред които са суровините, включително петролът. Това поведение често се мотивира от търсене на по-висока възвращаемост или като хедж срещу бъдеща инфлация [10]. В резултат на това, **цените на петрола могат да се повишат не поради фундаментално търсене, а поради спекулативни потоци от капитал**.

В определени периоди това води до **волатилност**, балони или рязка корекция на цените. Например през 2007–2008 г. резкият скок на петролните цени (над \$140 за барел) беше отчасти приписан на навлизането на финансови спекуланти и хедж фондове, подхранвани от ниските лихви и експанзионистичната политика на ФЕД преди финансовата криза [17].

В обратна посока, **ограничителната монетарна политика**, чрез повишение на лихвите и оттегляне на ликвидността, прави инвестирането в суровини по-малко привлекателно в сравнение с ниско-рискови активи (напр. облигации). Това може да доведе до **отлив на спекулативен капитал от петролните пазари**, което също понижава цените, независимо от реалното предлагане и търсене [19].

3. ОБСЪЖДАНЕ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ КАНАЛИТЕ

3.1. Взаимовръзка между валутния курс и инфлационните очаквания

Връзката между валутния курс [27] на щатския долар и инфлационните очаквания е от съществено значение за разбирането на сложната динамика, чрез която монетарната политика на САЩ влияе върху цените на петрола. Тези два канала — валутният и инфлационният — често не действат изолирано, а **взаимодействат синергично** или **влизат в противоречие** в зависимост от конкретния икономически и пазарен контекст.

Когато Федералният резерв води **разхлабена парична политика**, например чрез продължителни програми за количествени улеснения или чрез ниски лихвени нива, това обикновено води до **отслабване на долара** спрямо другите основни валути. По-слабият долар има две ключови последици за петролните пазари:

1. **Валутен ефект** – петролът става **по-евтин за чуждестранните купувачи**, което води до повишено търсене и натиск за покачване на цената (Chen et al., 2010).
2. **Инфлационен ефект** – отслабването на долара увеличава **очакванията за бъдеща инфлация**, тъй като вносните цени на стоки (вкл. суровини) се повишават. Това подтиква инвеститорите да търсят активи, които съхраняват стойност – например петрол, злато и други суровини [13].

В такива ситуации **взаимодействието между двата канала е усилващо**, тъй като и валутната динамика, и инфлационните очаквания действат в една посока – към **повишаване на цената на петрола**. Емпирични изследвания потвърждават, че слабият долар в комбинация с инфлационни очаквания води до засилен приток на спекулативен капитал към суровините [6].

В обратна ситуация – при **рестриктивна монетарна политика** – доларът се засилва, а инфлационните очаквания отслабват. Това води до **двойно понижаващо въздействие** върху цената на петрола: по-ниско търсене от чуждестранни купувачи поради валутния ефект и отлив на капитал от суровинните пазари поради намалено инфлационно напрежение.

Съществуват обаче и сценарии, при които тези два канала могат да се **раздвояват** по посока. Например, при глобална несигурност доларът може да се засили като „валута убежище“, но в същото време пазарните очаквания за инфлация да се повишат поради политически риск или шокове от предлагането на петрол. Такива случаи могат да доведат до **противоположни пазарни сигнали**, което затруднява прогнозиране на посоката на цените [20].

3.2. Икономическа активност и спекулативни потоци

Икономическата активност и спекулативните потоци към пазарите на суровини, включително петрол, често се развиват в **тясна взаимовръзка**, особено в условията на динамична парична политика от страна на САЩ. Съществува ясна **проциклична зависимост**, при която растежът на реалната икономика, подкрепен от стимулираща монетарна политика, създава благоприятна среда както за повишено физическо търсене на петрол, така и за засилена финансова активност на спекулативните участници на пазарите [17].

Когато икономиката на САЩ или глобалната икономика се намират във фаза на експанзия, обичайно се наблюдава **увеличение на потреблението на енергия**, особено в транспорта, индустрията и строителството. В същото време, положителните икономически сигнали – като ръст на БВП, ниска безработица и високо потребителско доверие – създават **оптимизъм на финансовите пазари** и засилват интереса към инвестиции в суровинни активи, включително фючърси на петрол [19].

Този ефект се засилва, когато **лихвените проценти са ниски**, тъй като това **намалява алтернативната възвращаемост от безрискови активи** като държавни облигации. Инвеститорите се пренасочват към пазари с по-висока волатилност, включително суровинни борси, където очакват по-висока доходност [10]. Така икономическата експанзия **захранва спекулативна активност**, а спекулативната активност от своя страна може да **ускори покачването на цените**, създавайки обратна връзка.

Тази връзка обаче работи и в противоположна посока. При **икономическо забавяне или рецесия**, особено когато е съпроводена с повишаване на лихвените проценти и намаляване на ликвидността, спекулантите масово се оттеглят от пазарите на суровини. Това води както до **спад на реалното търсене на петрол**, така и до **отлив на капитали от петролни деривати**, което може да ускори понижението в цените [3].

В този смисъл взаимодействието между реалния сектор и финансовите пазари често действа като **усилвател на пазарната реакция** към монетарната политика – особено в условия на висока несигурност или преход между фази на икономическия цикъл. Тази взаимна зависимост подчертава колко важно е да се разглеждат икономическите и финансовите канали като **част от интегрирана система**, а не като отделни, автономни механизми.

3.3. Ефекти на противоречиви сигнали от политиката на ФЕД

Политиката на Федералния резерв (ФЕД) не винаги изпраща еднозначни сигнали към пазарите. В определени ситуации действията или изказванията на ФЕД могат да предизвикат противоречиви очаквания у икономическите агенти – явление, което оказва сложно и често нестабилно влияние върху цените на петрола. Тези смесени сигнали

засягат едновременно инфлационните очаквания, валутните курсове, спекулативната активност и оценката за бъдещата икономическа динамика.

Например, ФЕД може да предприеме рестриктивна парична политика чрез повишаване на лихвените проценти, като същевременно сигнализира загриженост относно икономическия растеж. Такава ситуация изпраща двоен сигнал – от една страна, силен долар и понижение на инфлационните очаквания (което обичайно понижава цените на петрола), а от друга – загриженост за слаба икономическа активност, което също предполага намалено търсене на петрол [22]. В такива случаи пазарите често реагират нестабилно, като се наблюдава волатилност и колебания в цените на суровините.

Освен това, в определени моменти ФЕД прилага „гъвкава“ политика – комбинирайки краткосрочни повишения на лихвите с продължаващи операции за поддържане на ликвидност или предпазливо вербално напътствие (forward guidance). Такава комуникационна стратегия може да обърка участниците на пазара, като някои възприемат сигнал за затягане на политиката, а други за предстоящо обръщане [11]. Това води до разнопосочни движения на капиталовите потоци и на очакванията за бъдещите цени на петрола.

Геополитическите фактори също могат да модифицират въздействието на сигналите от ФЕД. Например, при висока международна несигурност доларът се засилва като „валута-убежище“, дори при относително мека монетарна политика. Същевременно геополитическата нестабилност (особено в петролоносни региони) повишава риска от прекъсвания на предлагането и задържа цената на петрола висока, независимо от фундаментите на търсенето [4]. В такъв контекст каналите действат в противоположни посоки, което затруднява анализаторите и инвеститорите при формирането на ясно ценово очакване.

Съществува и риск от погрешно интерпретиране на намеренията на ФЕД от страна на пазарните участници. Ако пазарите очакват по-агресивно затягане от реално предприетото, те може да реагират с рязък спад на цените на петрола в очакване на икономическо охлаждане – дори и ФЕД да цели плавен преход. Така психологическите и поведенческите фактори се превръщат в самостоятелен канал, който може да засили или компенсира фундаменталните въздействия [15].

3.4. Значение на времевия хоризонт на въздействие

Една от съществените теоретични особености при анализа на въздействието на монетарната политика върху цената на петрола е **времевият хоризонт**, в който се проявяват ефектите. Реакцията на петролните пазари може да бъде както **незабавна и силна**, така и **отложена и разсейваща се**, в зависимост от естеството на паричния сигнал, пазарните очаквания и текущата икономическа ситуация.

В **краткосрочен план**, финансовите пазари – включително пазарите на фючърси на суровини – реагират **почти мигновено** на новини от Федералния резерв, особено при **изненадващи решения** или рязка промяна в тона на комуникацията. Такива реакции често се ръководят от очакванията за движение на долара, реалните лихвени проценти и апетита към риск [21]. Когато ФЕД сигнализира повишение на лихвите, това води до **незабавно поскъпване на долара**, спад на инфлационните очаквания и, съответно, **понижение на петролните цени** в рамките на часове или дни.

От друга страна, в **средносрочен и дългосрочен план**, въздействието на монетарната политика върху цените на петрола минава и през **реалната икономика** – потреблението, производството, инвестициите. Тези ефекти се проявяват с **времеви лаг** от няколко месеца до над година. Например, затягането на паричната политика води до **забавяне на икономическата активност**, което с течение на времето намалява

търсенето на енергия и оказва **допълнителен натиск за понижение** на цените на петрола [9].

Интересна особеност е, че различните канали – валутен, инфлационен, спекулативен – **реагират в различни времеви скали**. Валутният курс реагира почти мигновено, спекулативните потоци – в рамките на дни до седмици, а реалната икономика – в рамките на месеци. Това означава, че въздействието на една и съща парична мярка може да се **„наслоява“ във времето**, като първоначалният спад в цената се последва от допълнителна корекция поради структурно по-слабо търсене.

Освен това, **очакванията на пазарните участници** относно бъдещите действия на ФЕД могат да предизвикат **предварителна реакция**, която се реализира още преди самата мярка да бъде приложена [15]. В такъв случай краткосрочната реакция „изпреварва“ реалния ефект и води до **сгъстяване на въздействието** в началото на политическия цикъл.

Следователно, оценката на въздействието на монетарната политика върху цената на петрола изисква внимателно разграничаване между **незабавни пазарни реакции и забавени икономически ефекти**, както и между **временна волатилност и устойчиви ценови трендове**.

3.5. Усилващи и компенсиращи се ефекти между каналите

Монетарната политика на САЩ въздейства върху цените на петрола чрез множество канали — валутен курс, инфлационни очаквания, икономическа активност, спекулативни потоци и др. Въпреки че всеки от тях може да бъде анализиран поотделно, на практика те често взаимодействат по сложен начин, като ефектите им могат да се усилят или компенсират взаимно в зависимост от конкретната макроикономическа и пазарна среда.

Усилващите ефекти възникват, когато различните канали водят до еднопосочна реакция в цената на петрола. Например, при повишаване на лихвените проценти от страна на ФЕД, доларът обикновено се засилва, което само по себе си понижава цената на петрола (търгуван в долари) чрез валутния канал. Едновременно с това се охлаждат инфлационните очаквания и се забавя икономическата активност, което допълнително намалява търсенето на енергийни суровини. Ако и спекулативните участници изтеглят капитали от суровинни пазари, ефектът се мултиплицира — различни канали действат синхронно, водейки до по-рязко и устойчиво понижение на цената [19].

Компенсиращите се ефекти възникват, когато каналите се движат в противоположни посоки. Например, ако ФЕД повиши лихвените проценти с цел ограничаване на инфлацията, доларът може да поскъпне (натиск за понижаване на цената на петрола), но ако същевременно има геополитическо напрежение или ограничено предлагане, спекулативният и предлаганият канали могат да тласнат цената нагоре. Така негативното въздействие на един канал се компенсира от положителното влияние на друг [15].

Освен това, **времените лагове** между каналите допълнително усложняват картината. Валутният курс реагира почти мигновено, докато ефектите върху реалната икономика и потреблението на енергия се проявяват с месеци закъснение. Това означава, че в краткосрочен план може да се наблюдава един тренд (напр. понижение поради силен долар), а в дългосрочен – корекция в обратна посока поради възстановяване на търсенето или пренастройване на производството [17].

В определени ситуации взаимодействието между каналите може да създаде парадоксални резултати. Например, агресивно повишение на лихвите би трябвало да понижи цената на петрола, но ако то доведе до очаквания за бъдещо икономическо охлаждане и срыв в предлагането, може да се получи ценова нестабилност, а не ясен

тренд. Такива случаи подчертават нуждата от системен, а не линеен анализ на ефектите на монетарната политика.

С други думи, взаимодействието между каналите е нелинейно, асиметрично и чувствително към контекста. Разбирането на тези усилващи и компенсиращи механизми е ключово за формулиране на надеждни прогнози за ценовата динамика на петрола в условията на парична несигурност.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ И БЛАГОДАРНОСТИ

Монетарната политика на САЩ оказва многопластово и често непряко влияние върху глобалните цени на петрола чрез редица икономически канали. Анализът показва, че промяната в основните лихвени проценти и операциите на Федералния резерв рефлектират върху валутния курс на щатския долар, нивото на инфлационните очаквания, общата икономическа активност и поведението на спекулативния капитал. Всеки от тези канали може да предизвика както самостоятелни, така и взаимодействащи ефекти върху ценовата динамика на петрола.

Най-видимото въздействие е свързано с ролята на долара като основна валута за ценообразуване на международните петролни сделки. Укрепването на долара обикновено води до понижение на цената на петрола в номинално изражение, докато отслабването му действа в обратната посока. От друга страна, затягането на паричната политика често охлажда глобалното търсене, което също потиска цените на суровините.

Теоретичният модел на взаимодействие между паричната политика и цената на петрола демонстрира необходимостта от междудисциплинарен подход – съчетаващ монетарна икономика, валутна теория и пазари на суровини. Предвид нарастващата нестабилност в глобалната икономическа среда, нуждата от задълбочено разбиране на тези зависимости става все по-неотложна както за политиците, така и за пазарните участници.

ЛИТЕРАТУРА

1. Akram, Q. F. (2009). *Commodity prices, interest rates and the dollar*. Energy Economics, 31(6), 838–851. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2009.05.015>
2. Baffes, J., Kose, M. A., Ohnsorge, F., & Stocker, M. (2015). *The great plunge in oil prices: Causes, consequences, and policy responses*. World Bank Policy Research Note No. PRN/15/01. https://doi.org/10.1596/PRN_15_01
3. Barsky, R. B., & Kilian, L. (2004). *Oil and the macroeconomy since the 1970s*. Journal of Economic Perspectives, 18(4), 115–134. <https://doi.org/10.1257/0895330042632708>
4. Baumeister, C., & Kilian, L. (2016). *Forty years of oil price fluctuations: Why the price of oil may still surprise us*. Journal of Economic Perspectives, 30(1), 139–160. <https://doi.org/10.1257/jep.30.1.139>
5. Baumeister, C., & Peersman, G. (2013). *Time-varying effects of oil supply shocks on the US economy*. American Economic Journal: Macroeconomics, 5(4), 1–28. <https://doi.org/10.1257/mac.5.4.1>
6. Beckmann, J., & Czudaj, R. (2013). *Oil prices and effective dollar exchange rates*. International Review of Economics & Finance, 27, 621–636. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2013.01.001>
7. Bernanke, B. S. (2010). *Monetary policy and the housing bubble*. Speech at the American Economic Association, Atlanta, GA. Retrieved from <https://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/bernanke20100103a.htm>

8. Bernanke, B. S., & Gertler, M. (1995). *Inside the black box: The credit channel of monetary policy transmission*. Journal of Economic Perspectives, 9(4), 27–48. <https://doi.org/10.1257/jep.9.4.27>
9. Bernanke, B. S., Gertler, M., & Watson, M. (2005). Oil shocks and aggregate macroeconomic behavior: The role of monetary policy. In M. Gertler & K. Rogoff (Eds.), *NBER Macroeconomics Annual 2004, Volume 19* (pp. 153–200). MIT Press. <https://doi.org/10.1086/ma.19.3585243>
10. Buyuksahin, B., & Robe, M. A. (2014). *Speculators, commodities and cross-market linkages*. Journal of International Money and Finance, 42, 38–70. <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2013.08.009>
11. Campbell, J. R., Evans, C. L., Fisher, J. D., & Justiniano, A. (2012). *Macroeconomic effects of Federal Reserve forward guidance*. Brookings Papers on Economic Activity, 2012(1), 1–80. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2036825>
12. Chen, Y., Rogoff, K. S., & Rossi, B. (2010). Can exchange rates forecast commodity prices? The Quarterly Journal of Economics, 125(3), 1145–1194. <https://doi.org/10.1162/qjec.2010.125.3.1145>
13. Frankel, J. A. (2008). The effect of monetary policy on real commodity prices. In J. Y. Campbell (Ed.), *Asset Prices and Monetary Policy* (pp. 291–327). University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226092129.003.0007>
14. Frankel, J. A., & Rose, A. K. (2010). *Determinants of agricultural and mineral commodity prices*. In J. A. Frankel & A. K. Rose (Eds.), *NBER International Seminar on Macroeconomics 2008* (pp. 9–51). University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226260924.003.0002>
15. Gürkaynak, R. S., Sack, B., & Swanson, E. (2005). *Do actions speak louder than words? The response of asset prices to monetary policy actions and statements*. International Journal of Central Banking, 1(1), 55–93.
16. Hamilton, J. D. (2003). *What is an oil shock?* Journal of Econometrics, 113(2), 363–398. [https://doi.org/10.1016/S0304-4076\(02\)00207-5](https://doi.org/10.1016/S0304-4076(02)00207-5)
17. Hamilton, J. D. (2009). *Causes and consequences of the oil shock of 2007–08*. Brookings Papers on Economic Activity, 2009(1), 215–261. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1502914>
18. Kilian, L. (2009). *Not all oil price shocks are alike: Disentangling demand and supply shocks in the crude oil market*. American Economic Review, 99(3), 1053–1069. <https://doi.org/10.1257/aer.99.3.1053>
19. Kilian, L., & Murphy, D. P. (2014). The role of inventories and speculative trading in the global market for crude oil. Journal of Applied Econometrics, 29(3), 454–478. <https://doi.org/10.1002/jae.2322>
20. Kilian, L., & Zhou, X. (2020). *Oil prices, exchange rates and interest rates*. The Energy Journal, 41(3), 1–24. <https://doi.org/10.5547/01956574.41.3.lkil>
21. Rigobon, R., & Sack, B. (2004). The impact of monetary policy on asset prices. Journal of Monetary Economics, 51(8), 1553–1575. <https://doi.org/10.1016/j.jmoneco.2004.02.004>
22. Rogoff, K. (2006). *Impact of globalization on monetary policy*. In Federal Reserve Bank of Kansas City (Ed.), *The new economic geography: Effects and policy implications* (pp. 265–305). <https://www.kansascityfed.org/publications/research/escp/symposiums/escp-2006/>
23. Tang, K., & Xiong, W. (2012). Index investment and the financialization of commodities. Financial Analysts Journal, 68(6), 54–74. <https://doi.org/10.2469/faj.v68.n6.5>
24. Радуканов, С. (2022). *Парична политика на България в процеса на присъединяване към Еврозоната*. Велико Търново: Ай енд Би.

25. Радуканов, С. (2022). *Прогнозиране на валутния курс и риск*. Велико Търново: Ай енд Би.
26. Тодоров, Т. (2017). *Дилемата Фундаментален–Технически анализ като механизъм за търговия на FOREX пазара*. В Международна научно–практическа конференция „Съвременни предизвикателства пред финансовата наука в променяща се Европа“ (07–08.04.2017 г., гр. Свищов), Сборник доклади (стр. XX–XX). Свищов: Академично издателство „Ценов“. ISBN: 978-954-23-1239-0
27. Тодоров, Т. (2017). *Техническите индикатори – инструментариум за измерване пулса на “FOREX” пазара*. Годишен алманах научни изследвания на докторанти на СА „Д. А. Ценов“, **13**, 133–159. <https://almanahnid.uni-svishtov.bg/title.asp?title=1252>